

Nummer 64

Verzameld door Wim Smeets

In deze rubriek vindt u samenvattingen van artikelen met in de kop een vogelnaam of een vogelaanduiding. Deze artikelen verschenen in de maanden november en december 2010 in Nederlandse dag-, week- en huis-aan-huisbladen.

Roerdomp Elly vliegt door tot aan de Senegalrivier

NRC Handelsblad, 2 november 2010

De Roerdomp *Botaurus stellaris* zou een standvogel zijn. Om te weten waar in Nederland hij of zij rondvliegt, werden er een paar gezenderd. Drie mannetjes en een vrouwtje, Elly. Het eerste mannetje vloog zich direct dood tegen een hoogspanningsinstallatie. De zender van het tweede mannetje werkt nog steeds niet goed. Het derde mannetje bleef gewoon in het IJperveld, waar hij werd gezenderd. Elly ging direct naar het zuiden en dook kort daarna op in de Westelijke Sahara. Doordat Roerdompen vooral 's nachts trekken was het trekgedrag nooit waargenomen. Daar komt nog bij dat de Roerdomp een erg schuwe en moeilijk waarneembare vogel is. De zender waarmee de Roerdompen werden uitgerust weegt dertig gram. In verhouding met de vijftien-

honderd gram van het mannetje en de negenhonderd gram van het vrouwtje is dat erg weinig.

Huismus is onderzoekers in veel gevallen te slim af

Trouw, 2 november 2010

Vogelbeschermers staan voor een raadsel hoe ze de Huismus *Passer domesticus* moeten redden. Over deze doorgewone verschijning in onze tuin is heel weinig bekend. Dat komt mede door een jarenlang verbod op het ringen van mussen. En gemakkelijk gaat dat ook al niet, maar redding is nodig. In vijftien jaar tijd halveerde het aantal broedparen in Nederland, er zijn er nog tussen de 500.000 en de één miljoen over. Het Vogeltrekstation verbood jarenlang het ringen van Huismussen. Ze hadden al te veel werk en er was geen reden voor mussonderzoek. In 1984 kreeg de toenmalige promovendus Kees Heij bij hoge uitzondering toestemming. Dat onderzoek werd uitgevoerd voor de grote teruggang van deze populatie. Om vogels individueel te kunnen herkennen worden ze uitgerust met drie kleurringen, twee aan de ene poot en één aan de andere. De mussen beten die er in enkele maanden af. Metalen ringen met een kleurtje werkten ook niet, de mussen beten er de verf vanaf. Ze worden nu voorzien van opgeknijpte kraaltjes van zacht plastic, die

Huismus is onderzoeker in vele gevallen te slim af.
Foto: Wim Smeets.

blijven zitten. Ook het vangen van de mussen stuitte op problemen. Als een vangnet twee keer op dezelfde plek werd neergezet, vlogen de mussen er gewoon omheen. Door middel van een camera met een bewegingssensor bij een voederplek (dicht bij de vanglocatie) worden nu honderden opnamen gemaakt die later kunnen worden bekeken en geregistreerd. Door een zevental ringers zijn tot nu toe ruim 1500 mussen geringd. Pas over een aantal jaren zijn er genoeg gegevens om de overleving te kunnen berekenen.

Scholekster

Leeuwarder Courant, 9 november 2010

Gevonden op de kwelder bij 'Het Baken' te Schiermonnikoog een dode Scholekster *Haematopus ostralegus*. Op zich niets bijzonders, maar bij nader onderzoek bleek er wel degelijk iets aan de hand te zijn. Een op de rug gebonden zonnecel welke was verbonden met draden aan een zendertje en om het plaatje compleet te maken, een drietal gekleurde ringen om de poten: Moderne Wetenschap! Dit is voor velen onbegrijpelijk.

Vogels hebben last van licht van boorplatform

Trouw, 9 november 2010

Het licht op boorplatforms op de Noordzee blijkt een zeer negatief effect te hebben op 58 van 120 vogelsoorten die over de Noordzee trekken. Bij bewolkt weer gedurende de nacht raakt het magnetisch kompas van de vogels ernstig verstoord door de verlichting op de platforms en blijven ze gedurende korte of langere tijd om een platform heen cirkelen. Het is vooral het rode deel van het uitgezonden spectrum dat de problemen veroorzaakt. De groene lampen worden niet gebruikt omdat met deze kleur ook de landingsplaatsen van helikopters worden gemarkeerd. De meest extreme waarneming is afkomstig uit een Engelse studie. In 2005 vlogen naar schatting honderdduizend Koperwieken *Turdus iliacus* rondjes rond een platform.

In Duitsland broedt de Kemphaan weer

Trouw, 12 november 2010

Het gaat slecht met de weidevogels.

Agrarisch natuurbeheer faalde, dus zet Vogelbescherming Nederland in op de inrichting van grote gebieden waar vogels

het voor het zeggen hebben. Duitsland had al de primeur. Daar broeden nu tien eerder verdwenen soorten. De resultaten in het eerste Europese weidevogelkerngebied, de Dümmersee in Nedersaksen, net over de grens in Duitsland, zijn bijzonder hoopvol. Er broeden zoveel weidevogels dat het 2500 ha grote gebied als zogenaamd brongebied voor het omliggende, nog lege boerenland kan dienen. Ook Nederland is van plan kerngebieden in te richten voor weidevogels. Over hetzelfde onderwerp een artikel in Trouw van 13 december 2010.

Schrikkip moet roofvogel weren

De Telegraaf, 13 november 2010

Dode kippen die zijn omgewikkeld met onzichtbaar gemaakt schrikdraad of met een misselijk makend zout zijn ingespoten, worden ingezet om roofvogels weg te houden bij pluimvee dat buiten vrij rondloopt. Het Louis Bolk Instituut heeft een onderzoek opgezet in samenwerking met onder meer de Dierenbescherming en het Faunafonds. De proef is gebaseerd op een eerdere Amerikaanse proef bij coyotes en schapevlees. Het is de bedoeling dat een roofvogel die van een bewerkt karkas eet, deze maaltijd gaat associëren met een schok of misselijkheid en zijn ervaring doorgeeft aan zijn soortgenoten. Men hoopt dat de roofvogels hierdoor kippen laten lopen en zich weer op hun natuurlijke prooien gaan richten. Over hetzelfde onderwerp een artikel in het Noordhollands Dagblad van 19 november 2010. (Noot redactie: tijdens 'Voer voor Vogels' op 13 februari 2011 kwam dit onderwerp uitvoerig ter sprake. Een met schrikdraad geschrokken Buizerd komt vooralsnog niet weer, maar er zijn te veel Buizerds in de omgeving die het om beurten toch weer proberen. Ook het misselijk makend zout werkt alleen bij de misselijk geworden Buizerd).

Het belang van de Blauwborst

Leeuwarder Courant, 13 november 2010

Het jaar van de biodiversiteit zit er bijna op. Herstel van bedreigde dieren en planten blijft uit. Planten en dieren gaan nog steeds achteruit. Op wereldschaal wordt 40% van alle soorten bedreigd. De Rode Lijsten vermelden 22.634 plante- en diersoorten die in gevaar zijn. Als insecteneter zorgt de Blauwborst *Luscinia svecica* er samen met andere moerasvogels voor dat de muggen-

stand kort wordt gehouden. Dat is van belang voor de mens. Dank zij de Blauwborst doet de mens minder muggesteken en ziekten op. Het gaat niet goed in het moeras. Op de rode lijst staan Blauwborst, Snor *Locustella luscinioides*, Rietzanger *Acrocephalus schoenobaenus* en Baardmannetje *Panurus biarmicus*.

Kraanvogel vloert KLM

De Telegraaf, 16 november 2010

De KLM heeft al een maand lang een vliegtuig in de Afrikaanse jungle staan, nadat het toestel in botsing kwam met een Kroonkraanvogel *Balearica pavonina*. De rechtermotor van de Airbus A330 raakte flink beschadigd toen het toestel vanaf het vliegveld van de Oegandese stad Entebbe naar Amsterdam wilde vertrekken en in botsing kwam met de Kroonkraanvogel. Deze vogelsoort is het nationale symbool van het land en siert de vlag en het wapen van Oeganda.

Winterperikelen van de leeuwerik

Leeuwarder Courant, 23 november 2010

Arne Hegemann van de Rijksuniversiteit Groningen heeft onderzoek gedaan naar de

verblijfplaats van de Veldleeuwerik *Alauda arvensis* in de winter. Hij komt tot de verrassende constatering dat een deel van de Veldleeuweriken naar Zuidwest-Europa trekt en dat een ander deel van de populatie gewoon in Nederland blijft. Nog opmerkelijker is dat de vogels die bij ons honkvast zijn, gezelschap krijgen van Veldleeuweriken uit het oosten van Europa. Zo zitten er dus exemplaren van verschillende populaties bij elkaar. De soort is in Nederland achteruitgegaan van 700.000 paren in de jaren zeventig tot 38.000 paren heden ten dage. Uit het onderzoek bleek tevens dat de soort ook 's winters maar moeilijk voedsel kan vinden op akkers en in weilanden. Dat geldt zowel in Nederland als in Zuidwest-Europa.

Snippen

Trouw, 20 december 2010

Watersnippen staan te boek als weide- en moerasvogels en ze broeden voornamelijk in vochtig grasland. Sommige Watersnippen *Gallinago gallinago* uit Noord- en Oost-Europa overwinteren bij ons. In de winter worden ze vaak op akkers gezien. In Nederland broeden ze nauwelijks meer. Hun

Kroonkraanvogel vloert KLM.

Foto: Wim Smeets.

Watersnippen uit het oosten overwinteren soms hier.
Foto: Wim Smeets.

achteruitgang is de laatste jaren drie of meer procent per jaar. In de jaren vijftig en zestig was de achteruitgang nog groter. Uit de weilanden zijn de Watersnippen verdwenen en hun baltsvlucht is nauwelijks nog te bewonderen. Aan het 'mekkeren' tijdens deze baltsvlucht hebben zij hun bijnaam hemelgeit te danken. Dat geluid maken zij met hun buitenste staartveren.

Zeldzame Rotskruiper na twintig jaar weer in Nederland

NRC Handelsblad, 24 november 2010

Bij de ENCI-groeve in de Limburgse Sint-Pietersberg bij Maastricht is een Rotskruiper *Tichodroma muraria* gesignaleerd. In 1991 was de soort hier voor het laatst, toen overwinterde een Rotskruiper op een gebouw van de Vrije Universiteit van Amsterdam. Het dier broedt normaal gesproken in diepe richels en spleten, liefst in de buurt van water. Vandaar dat de soort vaker voorkomt in België, waar meer steengroeven zijn. Daar worden jaarlijks zo'n tien exemplaren gezien. Over hetzelfde onderwerp artikelen in Trouw en de Volkskrant van 24 november 2010.

Dierenpartij kwaad over afschieten wilde ganzen

Algemeen Dagblad, 25 november 2010

Jagers veranderen in slagers, vindt de Partij voor de Dieren. Deze partij is kwaad over het plan van de provincie Zuid-Holland om de komende jaren tienduizenden ganzen af te schieten. De provincie wil dat het aantal ganzen in Zuid-Holland daalt tot een kwart van de huidige populatie. Behalve afschieten wil het provinciebestuur ganzen laten vergassen en de eieren laten schudden, zodat die niet uitkomen.

Het geheim van de Flamingo

NRC Handelsblad, 27 november 2010

In februari zijn flamingoveren het meest roze. Dan zoeken flamingomannetjes *Phoenicopterus roseus* een vrouwtje en omgekeerd. In september, een half jaar later, zijn flamingoveren op hun aller-vaalst door de zomerzon, het broeden en het voeren van hun jongen. Maar in oktober glanzen de flamingoveren ineens haast even helder als in februari. Terwijl de Flamingo's niet in de rui zijn geweest en dus geen nieuw verenkleed hebben. Net als bij andere vogels heeft de Flamingo een stuitklier waar vet uit komt dat over de veren wordt uitgespreid. Zo worden die veren waterafstotend en glanzend en bij de Flamingo ook roze. Er zit een oranje-rode kleurstof in, dezelfde die de veren van binnenuit roze maakt. Flamingo's krijgen deze stof binnen als ze roze garnaaltjes uit het water scheppen.

Vogelwereld wordt armer en saaier

Leeuwarder Courant, 29 november 2010

Het gaat slecht met de broedvogels in ons land en vooral met de boerenvogels, zo blijkt uit de onlangs gepubliceerde Vogelbalans van Sovon Vogelonderzoek Nederland. Schaars voorkomende broedvogels worden nog schaarser en sterven zelfs uit, terwijl de algemeen voorkomende soorten zich weten uit te breiden. Vogels van het boerenland doen het slecht, maar watervogels doen het goed. Vooral voor de graseters zoals ganzen, bestaat weinig reden tot klagen. De Grutto *Limosa limosa* is één van de zorgenkindjes. Ze hebben in de jaren voor 1975 hun broedtijd vervroegd met veertien dagen als reactie op het intensievere landgebruik door de boeren. De boeren hebben de klimaatverandering weten te volgen, ze maaien steeds vroeger. De Grutto's kunnen deze ontwikke-

ling niet verder volgen. Meer dan de helft van het grasland is al afgemaaid voordat de kuikens uit het ei kruipen. Waar het gras langer blijft staan, is het zo hoog en dicht dat de kuikens er amper voedsel kunnen vinden.

Late Fuut broedt in schiphuis

Leeuwarder Courant, 1 december 2010

In een schiphuis in Sneek was begin november nog een Fuut *Podiceps cristatus* bezig een nest te maken. Het wijfje was regelmatig op het nest te zien en had zelfs een ei gelegd. Het paartje sleepte al twee tot drie weken met nestmateriaal. Half november zat het wijfje op vier eieren te broeden. Of het paartje de vroeg ingevallen vorst heeft doorstaan, is niet bekend.

Witte Ibissen kunnen homoseksueel worden door kwik in hun voedsel

NRC Handelsblad, 4 december 2010

Kwik verandert het seksueel gedrag van Witte Ibissen *Eudocimus albus* op opmerkelijke wijze: het maakt ze homoseksueel. Ibiskuikens die voedsel eten waaraan kwik is toegevoegd, vertonen later in hun leven

vaker homoseksueel gedrag dan ibiskuikens die een normaal dieet krijgen voorgeschoteld. Dat blijkt uit onderzoek van Peter Frederick en Nilmini Jayasena van de Universiteit van Florida. Het kwik beïnvloedt onder meer het baltsgedrag van de Witte Ibis. Homoseksuele mannetjes schudden zelden met hun kop en maken minder buigingen. Bij de hoogste dosis kwik vormde tot 55% van de mannetjes later homoseksuele koppels.

De Waterspreeuwen van Haarlem

Trouw, 9 december 2010

Water genoeg in de Amsterdamse Waterleidingduinen en het stroomt snel. Ideaal voor Waterspreeuwen *Cinclus cinclus*, vogels van bergbeken. In bergbeken zitten ze op glibberige stenen, telkens onder water duikend. Je kan zien dat ze onder water vliegen, als pinguïns. Ze lijken met hun korte staartje op een grote winterkoning, maar zijn kont is donkerbruin. In de Amsterdamse Waterleidingduinen zitten drie stuks Zwartbuikwaterspreeuwen, waarschijnlijk afkomstig uit Scandinavië.

De Waterspreeuwen van Haarlem.

Foto: Wim Smeets.

Purperreiger vliegt pijlsnel naar Afrika

NRC Handelsblad, 14 december 2010

Nederlandse onderzoekers bonden acht Purperreigers *Ardea purpurea* een zender op hun rug. Toen bleek dat ze in één week naar Afrika vliegen, ondanks hun gewicht van ongeveer een kilogram. Andere grote vogels (ganzen, ooievaars) doen vijf tot zeven weken over deze grote tocht. Purperreigers vliegen dag en nacht en stoppen alleen overdag een paar uur. Omdat ze niet van de thermiek profiteren, moeten ze steeds met hun vleugels slaan. Zes van de acht vogels bereikten Afrika. Daar stierven er waarschijnlijk drie tijdens zandstormen.

Vogels verliezen veel gewicht in koude nachten

Trouw, 20 december 2010

In de winter kost het vogels veel energie om hun lichaamstemperatuur op 40° C te houden. Daarbij zijn er weinig insecten, bessen en zaden te vinden, zeker als het vriest of als er sneeuw ligt. Voer in de tuin levert dus gegarandeerd veel eters op. Kleinere soorten vogels verliezen in een koude nacht wel 10% van hun lichaamsgewicht. Ze komen dus graag in de tuin ontbijten als daar 's ochtends voer wordt gestrooid. Ook is het handig om aan het eind van de dag nog wat neer te leggen, zodat ze goed de nacht doorkomen.

Over hetzelfde onderwerp een artikel in De Telegraaf van 23 december 2010.

Kop van romp Pauw gerukt

Metro, 28 december 2010

Onbekenden hebben een vrouwtjes Blauwe Pauw *Pavo cristatus* in het dierenparkje De Wiken in Drachten vlak voor de Kerst onthoofd. De beheerder vond alleen de kop van de Pauw terug. Hij denkt dat het dier op de kerstdis is beland. Over hetzelfde onderwerp artikelen in De Telegraaf van 28 en 30 december 2010.

Recordjaar Ruigpootbuizerd

Trouw, 28 december 2010

Ruigpootbuizerds *Buteo lagopus* broeden in het hoge noorden, in Lapland. In de herfst steken zij in Zuid-Zweden de zee over en belanden dan onder andere in Nederland. Het Zweedse herfstrecord is sinds afgelopen

Purperreiger vliegt Pijlsnel naar Afrika.
Foto: Wim Smeets

herfst op 1879 gekomen. Daardoor zijn er ook meer aan anders in Nederland terechtgekomen. Een Ruigpootbuizerd is iets groter dan de Buizerd *Buteo buteo*, heeft een lichte onderkant met donkere polsvlekken en een smalle, donkere vleugelrand. Hun staart is het meest kenmerkend: van onder en van boven heeft deze in de winter een brede, zwarte zoom. Ruigpootbuizerds jagen vaker biddend dan gewone Buizerds.

Eend maakt reis van 12.000 kilometer

Algemeen Dagblad, 29 december 2010

Een wilde Pijlstaart *Anas acuta* blijkt in één jaar tijd een complete wereldreis te hebben gemaakt. Volgens World Wildlife Fund (WWF) vertrok de eend vorig jaar uit Hongkong en is de vogel daar teruggekeerd na maar liefst 12.000 kilometers te hebben gevlogen. Het WWF had de Pijlstaart in december 2009 uitgerust met een zendertje, in een natuurpark in Hong Kong. Ze vloog van daaruit naar de Noord-Siberië, na lange pauzes in Zuid-Korea en het noordoosten van China. Tijdens een verblijf van drie maanden in het uiterste noorden van Siberië broedde de eend haar eieren uit.